

CSONGRÁDI LAP

VEGYES TARTALMU KÖZLÖNY.

<p>Szerkesztőség: Weisz Márk könyvkereskedése, hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők. Kéziratok nem adatnak vissza.</p>	<p>Előfizetési díj: Egész évre 8 kor. Fél évre 4 kor. Negyed évre 2 kor. Egyes szám ára 16 fillér. Megjelen minden vasárnap reggel.</p>	<p>Kiadóhivatal: Weisz Márk könyvkereskedése, hová az előfizetési és hirdetési díjak küldendők. Nyílttér petit sora 60 fillér.</p>
---	---	--

Leánynevelésünk.

A családi boldogság való szikrája a nő lelkületéből sugárzik ki s a szeretet melegével vonja körül övét, szeretteit. Eltekintve a «keresd az asszonyt» hangzatos szólamoktól, minden elfogulatlan ítélőnek el kell ismernie, hogy a nő menyországgá vagy pokollá teheti a házi tűzhelyt. Ezért kell oly fontosnak tartanunk a leánygyermek nevelését. A leánygyermek nevelése sokkal nehezebb, sokkal körültekintőbb pedagógiai érzéket föltételez, mint a fiúgyermeké. Ezt tudni kell a tanítóknak, ismerni kell a szülőknek.

Az életnevelés pedagógiai elv seholy sem oly indokolt, mint a leányoknál. A leány már természeténél fogva szelidebb lelkületű, mint a fiú s alapjában véve: jó. Már most a szülőknek s a tanítóknak kell azon fáradozni, hogy olyan ismeretekkel, szokásokkal lássák el a tanulókat, melyeknek tudásával az életúton mindenkor szilárdul megállja helyét. Ha így teljesítették kötelességüket, akkor méltók a társadalom hálijára; ha pedig nem, akkor föl kell emelnie szavát bárkinek, hogy a legszentebb ügy, a leánynevelés, természetes határok között mozogjon.

Épen kizárólag ebből a szempontból akarunk leánynevelésünk némely hiányaira rámutatni.

Lapunk útján az állami polgári fiúiskolai tanárság penditette meg először az eszmét, hogy egy házaspótló intézetet, polgári leányiskolát állítsunk fel városunkban. Az eszme mindenütt élénk visszhangot keltett s a gondnokság derék jegyzője, Blázsik Mihály önzetlenül fáradozott a terv keresztül vitelén. Majd kissé megmozdult a hivatalos világ is. Aztán a Komjáthy-féle tanítói lakásban megkezdődött a tanítás. A polgári fiúiskola tanteszülete zónadíjazással tanítgatott. Az intézet igazgatását Sövényházy Antal polg. fiúiskolai tanárra bízták, aki nagy ügybuzgalommal fogott nehézségek hivatásának teljesítéséhez. Majd kinevezte az intézethez a miniszter özv. Zelenka Jánosné úrnőt, aki nagytudásával, a nőnevelés iránti finom érzékkel oktatgatta-nevelgette a leányokat.

Mikor pedig az intézetnek a piac-téren saját otthona lett, a miniszter egymásután nevezte ki az iskolához Lipcsey Janka, Pozorszky Valéria és Drágány Irma tanítókat. Ez időtől kezdve a polgári leányiskola sorsa, egyenlőre, el lett döntve. Nem akarunk a személyeskedés terére lépni, csupán általános hibákra mutatunk rá, melyek orvosolhatók.

Végtelen nagy hiba az, hogy az iskolában nincsen zenetanítás. A zene finomítja, szép és jó iránt

fogékonyra teszi a női kedélyt, miért is a hol lehetséges, tanítani kell. Özv. Zelenka Jánosné az érdem, aki finom érzékével észrevette a hiányt s iparkodott azt pótolni. A helyi társadalom méltányolta a nemesen gondolkozó nő fáradozását és készséggel adakozott városunk tanügyének oltárára. Mikor aztán már majdnem megvalósult az eszme, hogy zongora vétetik, honnan, honnan nem, egyszer csak, mint lealázó dolgot, beszüntetik a gyűjtést. Ez pedig végzetes hiba volt. A magas állam jóvoltából bizony még sok sok évig nem zongorázhatnak ott a leányaink, amit pedig gyűjtöttünk, azt saját városunk gyermekeinek hasznáért tettük, tehát másnak mi köze hozzá. Akinek nem tetszik, hát vegyen zongorát — egyedül.

«Ilyen ruhában minek jössz iskolába, bir apád jobbat is venni» kifejezések egyetlen egy iskolába sem valók. A tisztaságot, a rendes öltözéket megkövetelhetjük a tanítványoktól, de a szülő vagyonára való hivatkozással, mi által fölköltjük a gyermekben a pazarlási vágyat, nem szabad új ruhákat vétetnünk a gyermeknek. Általában a tanító fontolja meg mindig, amit gyermek előtt beszél. Magaviseletével, modorával ne legyen különcz, hanem természetes, mert a gyermek

TARBAZA

Fohász.

Kossuth Lajos századik születésnapjára
1902. szeptember 19-ére.
Irtá: **Rákosi Viktor.**

Mindenható Isten, Urunk és Atyánk! ki kezekben tartod a mindenségben futó csillagvilágok és a porban csúszó férgek sorsát, kitől nyertük az élet fényét s kitől majdan megadással fogadjuk a halál árnyékát: hozzád fohászokunk.

E napon embermilliók szívének kitért két kapuján át suhog feléd a végtelenségbe a hála és könyörgés kettős imádsága.

Völgyeink párás mélyéből, napsugaras rónáinkról, a zsupfödeles fehér tanyák tornáczáról, az üveges palotákból tisztán, mint egy égbe visszahulló hajnali harmateső, száll feléd a kicsinyek és nagyok, a szegények és gazdagok, a fehérkezű és barnaarcú magyarok hálaimeádtsága.

A Te akaratod szabta útját a Turul madárnak, mely sebes szárnycsapásokkal honkereső őseinket Ázsia bús pusztaságairól Atilla mosolygó örökébe vezette.

Te adtad, mikor szükségünk volt rá,

Botond kapudöntő bárdjának az erőt, Te adtad a lechmezei Lehel kürtjének könyfakasztó bánatát, mely megdöbönt nyilas táborainkat hazaterelte és sátorkaróikat maradandóan ideczővekelte.

A Te segítségével ködös századokon, a vér és vas embertelen korszakain törtünk át, dolgozva, küzdve, ellenség rablánczát vagy magunk visszavonásának átkát hurczolvá: megfogya, fáradtan, aléltan, vérvesztetten, de áttörünk, de itt vagyunk és két kezünket, két szemünket, egy szívünket, egy szívünkben ezer szerelmünket Hozzád emelve rebegjük el ezért hálaimeádtságot, óh Atyánk! És ez a himnusz száll feléd ma innen a virágok illatából, a madarak dalából, erdeink suttogásából, vizeink zugásából.

Ezeréves munka verejtékével megtermékenyített, ezeréves harc vérvével megszentelt, — ezeréves szenvedés könyveivel megáztatott hazánk porába leborulva, könyörgünk hozzád, Örökkévaló Isten! Aláírd meg homályos egünkön a hazaszeretet bujdosó csillagát! Hadd sugározza be mindeneknek szívét és elméjét, hogy senkise legyen e nemzet fiai közül kislelkű, gyáva: megfélekedni továbbint századokkal sírba temetett őseikről, kik tűzhelyüket, asszonyaikat, gyermekeiket, nyelvü-

ket, hazájukat, Árpád örökét védve, ezrével hullottak a harcmezőn, — haltak a vérpadon, veszték a börtön mélyén, vértettek a sortűzek alatt.

Add, hogy ezen a nagy napon s ennek a nagy napnak minden fordulóján az emlékezet fénye villanjon át a sziveken s megihletett lelkünkön átvonuljon a szent zarándoksereg:

az apostolok,
a hősök,
a száműzöttek,
az elnyomottak véres és bánatos légiója.

Add, hogy ezen a napon, nekünk, fáradt nemzedéknek fáradt képzelete fiatal erőre kapjon, száz szárnycsapással száz esztendőtt szálljon vissza s aztán megálljon egy kis bölcső előtt.

Megálljon, mint megállott ott száz év előtt a magyar szabadság génusza, hogy homlokán csókolja a bölcsőben alvó gyermeket.

A magyar szabadság génusza, a Te égi seregeidnek legszebb angyala ott állt fényes arculatjával a bölcső mellett örkdöntött a gyermek álmai felett, vezette az ifjú lépéseit, igazgatta a férfiú tetteit és az aggastyán utóisó lehetetével, eltakarta fényes arculatját, visszatért égi honába.

Te adtad őt minékünk: a nemzetnek,

szívesen utánozza vezetőjét a viselkedésben, de ha átlátja annak ferde voltát, hát még ki is neveti az illetőt.

A leánynevelés is legyen egyöntetű. Ne tiltsa meg az egyik azt, amit a másik megenged, viszont ne engedjünk meg semmi olyast, ami erkölcsi vagy iskolai szabályok alá esik. Ne érezze soha a leánygyermek azt, hogy tanítói között nézeteltérés merült fel. A gyermek ne tudjon, ne lásson egyebet az iskolában, csak azt, hogy ott minden ő érte, az ő jóvoltáért tétetik.

Ha pedig valamelyik tanerő nem felel meg kötelezettségének, akkor szigorúan kell annak teljesítésére szorítani s ezt a leányiskola igazgatójától, aki a város összközönségének bizalmát bírja, méltán el is várjuk. Ne lássanak gyermekeink a leányiskola falai közt excentrikus magaviseletet, hétköznapi modort, hanem jóízű viselkedést, amit utánozhatnak, szorgalmas előadó tanítót, akitől okulhatnak s észrevétlenül a maga egészében helyes nevelést, ami boldogulásukat segítheti elő.

A jó akarat az intézet igazgatójánál megvan, követelje annak teljesítését kollégáitól is és akkor nyugodtan bocsájtja gyermekét minden szülő oda, mert tudja, hogy jó helyen jót tanul.

— **Bagoly mondja a verébnek . . .** Mindig a szent igazságot és a csongrádi magyar nép boldogulását kereső és a sok méltatlan eljárásokért kesergő véghetetlen szelidségű szent atyánk, Csongrádváros sokat szenvedett s az ádáz zsarnokság többszörös martyrja: Hegyi Antal kiadólaptulajdonos és lapszerkesztő a miatt nyitja a sok szenvedéstől elkeskenyedett száját panaszra, hogy Tasnády Imre főszolgabíró goromba. Hát amint a nagy közönség ismeri Tasnády Imre főszolgabíró urat, a t. plébános ur eme kijelentését senki sem hajlandó elhinni, éppen úgy nem hajlandó, mintha

a hazának, az emberiségnek, a világnak; a gyöngéknak, az elnyomottaknak, a jogtalanoknak, a szenvedőknek s meggyújtván emlékezet oltárán az áldozati tüzet, égig csapó lángja hirdesse ezért hálánkat irántad, óh jószágos Istenünk!

Isten prófétája, harci kürtöt fújó, népet fölrazó, lelkeket fölgyújtó, lánczokat szétördelő, nemzetet teremtő Kossuth; te száműzött, bujdosó, hontalan Kossuth; meghalt; de hallhatatlan, eltemetett, de köztünk járó Kossuth: emléked örök léssen, lélek a lelkekben, míg Árpád népe gyáva szolgahaddá nem koresosul.

Magyarok Istene! Rákóczi nemzete Kossuth népe kiált föl hozzád a mélységből!

Oh adj nekünk, mint a multakban, az elfátyolozott jóvendőknek nehéz időkben is lángszellemeket, akik a manátnan sivatagból az ígért földjére kivezessenek.

Oh add, hogy a balsorsban ne legyünk soha csüggedők, a hatalomban elbizottak, a szenvedésben gyávák és a kényelemben elpuhultak.

Áldd meg termékenységgel asszonyainkat, hogy harczra és munkára termett aczélszerű fiakat adjanak a hazának.

Áldd meg termékenységgel földünk méhét, hogy aczélos buzát teremjen a népnek.

mi azt írják Hegyi Antal plébános urról, hogy a plébánia hivatalos helyiségében még senkit sem vágott képen, még senkit sem rugott ki és senkit sem látott el «marha» vagy egyéb e féle megtisztelő jelzőkkel. Annyi tény, hogy a t. plébános ur párthivei közül még azt is, aki a plébános urhoz legközelebb áll, a legbizalmasabb emberét is kileli a hideg és kiveri a hideg veríték, ha a sors abba a kedvező helyzetbe juttatja, hogy vele a hivatalos helyiségében érintkeznie kell. Hát lehet csodálkozni akkor azon, midőn ennek a szelid férfinak rosszul esik még az is, ha kihágások miatt, miket elkövetni sohasem szokott, meg meri idézni az az Istenről elrugaskodott világi hatóság. Igen, meg meri őt idézni, az ártatlanság és szelidség élő szimbolumát!

Közgyűlésből.

A mult pénteken megtartott közgyűlésen Hegyi távolléte békés, az ügyek tárgyilagossága higgadt bírálatára alkalmas és kívánatos hangulatot keltett. Interpelláció csak egy volt. Forgó G. Pál ismertette a közgyűléssel a bukrosi birtokosság zömének szűkkeblőségét, mely inkább elnézi a legelő jószág koplalását, semmint a nagybukrost, melyben ez évben már senki kaszál, legelőül felszabadítsa és kérte a közgyűlést, hogy hatalmánál fogva rendelkezje el a legelő jószágának a nagybukrosra való behajtását; a bíró azonban határozathozatal alá sem bocsátotta az ügyet, mert véleménye szerint ez ügyben intézkedni egyedül a bukrosi birtokosság jogosult. Senki sem vitakozott a bíróval, lehet hogy ebben igaza van, de abban meg Forgó G. Pálnak van igaza, hogy nagy irigység és rossz szívvel vall elnézni a szegény jószág koplalását, mikor azon — az egyedül legelőül használható nagybukros felszabadításával — segíteni lehetne.

Egyhangúlag elhatározta a közgyűlés, hogy a gyójai 50 öles út nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek eladja.

Huszonnyolcz szóval egy szó ellenében pedig az új vágóhidnak Mészáros Sándor építómester által tervezett, az államépítészeti hivatal által jóváhagyott terv és költségvetés szerinti kiépítését határozta el. Ugy hisszük, hogy evvel a közgyűlés a község egyik nagy baját gyökeresen orvosolta és egy régi idő óta húzódó ügyét a révbé segítette. Az előljáróság ugyanis

És áldd meg, óh ezerszer áldd meg e szép haza mindazon hű fiait, kik a Te színed előtt e napon szent fogadalmat tesznek: istenfélelmet hirdetni, hazát szeretni, nemesen gondolkozni és cselekedni, nagy tettekre vállalkozni, a nép javára élni, javáért meghalni, Árpád hazáját, Atilla örökét szabaddá, gazdaggá, boldoggá tenni.

Atyánk! Vedd kedvesen hálánkat és hallgasd meg könyörgésünket.

Amen!

Minden magyarnak!

Magyar hazámnak és nemzetemnek ajánlom ezt az imát. Bárhol, templomban, társaskörben, családban, Isten szabad ege alatt Kossuth emlékére összegyűltek, imádkoztatok el és Isten meg fogja hallgatni könyörgésüket. Hazám rejtett ligeteiben, termő rónáin, hives patakjai mellett bujdosva, ábitatos szívvel és remegő tollal irtam, mert soha úgy nem éreztem, hogy Isten előtt állok és egy nemzet áll mögöttem. A magyarok Istene áldjon meg benneteket. Szerető testvérek.

már februárban bejelentette, hogy a vágóhid elkelt, az áprilisi közgyűlés tárgyalta Bertus Jánosnak az új vágóhid létesítése érdekében készített tervét, de azt Hegyi indítványára mellőzte és Mészáros Sándort Gyulára küldte az ottani hirneves vágóhid tanulmányozására és ujjabb a Bertusénál alkalmasabb, szebb terv készítésére. Mészáros Sándor Cseuz Imre állatorvos segédletével a benne helyezett bizalomnak fényesen megfelelt, s első sorban e két embernek tudjuk be érdemül, hogy a vágóhid ügye dűlőre jött.

A képviselő testület a vágóhidat is a házhelyek árából rendelte felépíttetni; minthogy azonban ezen alap készpénzét a magtár átalakítása teljesen megemészté, az előljáróság javaslatba hozta, hogy a házhelyek ára címén fennálló községi követeléseket a kórházpénztár készpénzfizetés ellenében vegye át, e kölcsönművelettel a kórházpénztár pénzei 5%-os kamatra helyeztetnek el, a községi pénztár pedig azon helyzetben lesz, hogy a vágóhid építési költségeit is fedezheti, a közgyűlés ezen életre való javaslatot egyhangúlag emelte határozattá, s egyhangúlag határozta el azt is, hogy a csongrád-sővényházi ármentesítő és belvízszabályozó társulattal együttesen fogja kérni a helybeli kir. járásbírószágot, hogy a 8 év előtt oda bírói letétbe helyezett a kilenczes és kisértet illető kisajátítási összeget Csongrád községnek utalja ki.

Hosszú nagy vitára adott okot Nagypál Imre bírónak jelentése, hogy Binét Sámuel a hivatalos órákat nem tartja be és azon javaslata, hogy a község Binétnek mondjon fel. Szvoboda a felmondást időelőttinek mondja, azt ellenzi, de javasolja, hogy a fogyasztási adó kezelését ellenőrző bizottságba a bíró küldessék ki és kéressék a bizottság sürgős egybehívására és az ellenőrzés hathatósabb gyakorlására. Sőhlya Gyula a főhibát abban látja, hogy a község a fogyasztási adó szedésének jogát túl drágán vette ki, ezen a nagy bajon a legszigorúbb ellenőrzés sem segít, a község emiatt az évben a fogyasztási adó bérletére ráfizet 4000 koronát, ez még majd valahogy kikerül a hátralékos fogyasztási adókból, de a következő évek veszteségei már községi pótdadó kirovása útján lesznek fedezendőek. Ez okból javasolja, hogy éljen a község jogával és a fogyasztási adót a jövő évre — most mikor ez még módjában van — mondja fel. A képviselő testület nem fogadta el Sőhlya Gyula főjegyző indítványát, 12 szóval 10 ellenében Binét Sámuelnek felmondott és a bíró a fogyasztási adó kezelését ellenőrző bizottságba egyhangúlag kiküldte, utasította a bizottság egybehívására és az ellenőrzés hatályosabb gyakorlására.

Végül a közgyűlés a halászlé jog bérbeadása érdekében tartott árverést, mely szerint ezen jog a legtöbbet ígérő Boris Andrásnak évi 172 koronáért 5 évre bérbe adatott, jóváhagyta, Palásti Henrikné illetőségét elismerte, Binét Sámuel 3 korona kéményseprézési díjából 1 korona 20 fillér, a Réti Ferencz 60 korona fogyasztási adó hátralékából pedig 24 korona törlését rendelte el.

UJDONSÁGOK.

— **Mise Erzsébet királyné emlékezetére.** F. hó 10-én volt a gyászos évforduló, midőn egy elvetemült gonosz a legjobb királynő életét kioltotta. E napon a polgári fiú- és leányiskolák tanulói tanáraikkal együtt gyászmisén vettek részt.

— **Pusztaszer község.** Régi óhaja a nemzetnek, hogy a pusztaszeri sikon, ahol honszerző őseink az első országgyűlést tartották, község alakuljon. Ezt a hazafias szép eszmét mindezeideig nem engedte megvalósítani a Pallavicini-uradalom. Most már azonban az érgróf sem zárkózik el a telepítés eszméje elől, sőt ez ügyben tárgyalást is folytat a kormányval. A millennium esztendejében a Pallavicini-

uradalom mintegy nyolczvan hold földet ajánlott fel a nemzetnek az ezredév emlékére. Ezt a földet a jövő évben hasítják ki az uradalom területéből, melyet a kormány erdősíteni fog. Az így elkülönített területen vinnék keresztül a község-alapítás eszméjét.

— **Dalárda.** Az iparos olvasókör egy szép eszmét akar megvalósítani városunkban. Ugyanis, felkérték Dudás Ferenc állami tanítót, hogy az olvasókör tagjaiból dalárdát szervezzen s első fellépéseket már most a Kossuth-ünnepélyen tartják meg. Kívánatos is, hogy a megalakult dalárda tovább is együtt maradjon, ha más nem, hát a kántor tartsa kötelességének a dalárda szervezését.

— **Drágaság.** Általános a panasz, hogy Csongrád egyike a legdrágább városoknak, ahol nemcsak a pótdó sok, hanem minden árucikk drága. Míg másutt 60 krajczár a zsirnak kilója, addig nálunk örül az ember, ha 80 krajczárért kap. Czélszerű volna, ha a szövetkezet hozatna zsirt tagjai részére, legalább elmenne a bentések kedve a drága zsiradástól. Egyébként minden árúnál tetemes különbségek tapasztalhatók. Mint halljuk, az állami alkalmazottak között mozgalom indult meg aziránt, hogy drágasági pótlékért folyamodnak.

— **Parlamentari vizsgálat.** A mult év októberi képviselő választásból kifolyólag elrendelt parlamenti vizsgálat f. hó 22-én veszi kezdetét. A vizsgáló bizottsági tagok Szeless József, Justh Gyula és Nyegre László országgyűlési képviselők e hó 21-én érkeznek városunkba s már 22-én megkezdik a kihallgatást. Egyenlőre 80 ember van beidéztve.

— **A Tisza titka.** F. hó 10-én reggel Récze Mihályné a holt Tiszából egy picziny gyermekhullát fogott ki. A lelketlen anyát erősen nyomozzák.

— **Tűz.** A hét folyamán ismét tűz volt városunkban. Most ifj. Gulicska János jegyene-utcai háza égett le. Sok bútor megégett. Az épület biztosítva volt.

— **Ellenőrzési szemlék.** Folyó évi október hó 10. és 11. napjain tartatik az idei honvédségi ellenőrzési szemle; még pedig 10-én a csongrádi és 11-én a csanyi és tömörkényi honvédelegységnek. A népfölkelési szemle pedig október hó 13-tól 16-ig lesz, még pedig október 13-án a csanyi és tömörkényi összes évfolyambeliéké, 14-én a csongrádi 1866., 1867., 1868. és 1869. évfolyambeliéké, 15-én az 1863., 1864. és 1865. évfolyambeliéké és 16-án az 1860., 1861., 1862. évfolyambeli népfölkelőké.

— **Fegyelmi vizsgálat.** Csongrádvármegye alispánja Mátffy Kálmán vármegyei főjegyzőt bizta meg a Borbás Mihály által Farsang István ellen kért fegyelmi vizsgálat vezetésével, ki is a fegyelmi vizsgálat megtartásának határidejét szeptember hó 18-ára tűzte ki, helyéül pedig a község-háza tanácstermét jelölte ki. Mi ugyan ez ügyre tanácsot adtunk, mivel már láttuk a járásbírói tárgyalás eredményét, ahol Farsang István az általa Borbás Mihály ellen indított keresetet visszavonta, oly súlyosan vallottak az ő általa beidéztet tanúk ellene. Hja, ami halad el nem marad. Mindenkit utolér a nemezis, még talán az ő patronusát is.

— **Szerencsétlenség.** F. hó 10-én d. u. Szőke Illés napszámos fiú az Eszes malomban a körfűrésznel foglalatokodván, vigyázatlanságból fejét a körfűrész súlyosan megsebesítette. Életben maradásához alig van remény.

— **Beiratások az ipariskolába.** A csongrádi államilag segélyezett községi iparostanoncz iskola tanulóinak beírása naponként d. u. 4—5 óráig, az állami polgári fiúiskola igazgatói hivatalos helyiségében történik és f. évi szept. 20-ig tart, mely okon feihivatnak mindazon iparos mesterek, szülők és gyámok, kiknek inas gyermekeik vannak, hogy azokat ezen idő alatt multhatlanul beírassák; mert mulasztás esetén, a fennálló szabályok értelmében szigorú büntetéssel fognak sújtatni.

— **A hitoktatás megoldása.** A csongrádi állami tanítók a helybeli plebános részéről már igen sokszor megtámadtattak azért, hogy a hitoktatást nem az ő szájaize szerint tanítják és a gyermekeket vallástalanul nevelik. A sok izetlenkedésnek véget vetendő, a megyés püspök kinevezte Linka Ferencz és Szilágyi László segédlelkészeket hitoktatókká s ketten évi 2960 korona fizetést kapnak. Kötelesek ezért a belterületen 26 osztályban, a külterületen 10 tanyai iskolában heti 20 órát tanítani. Állván pedig kettőjük rendelkezésére a tanyára menetkor 1 kocsi, végtelen kíváncsiak vagyunk arra, hogy miként lesz megoldva a tanyai hitoktatás kérdése. A püspök úr talán nem gondolja, hogy ezután majd a tanyai tanítók ingyen végzik azt a munkát, a miertéddig 80 korona tiszteletdíjat kaptak. E tekintetben az igazgató szolgált is felvilágosítással a püspöknek.

— **Halpiacz.** Valóban csodálatos, hogy nálunk drágább a hal, mint a nem tisztamenti községekben. A halkofák maguk sem tudják, hogy milyen árt kárjenek a halért, az úgyszólván teljesen tetszésükre van bízva. Ama körülményre pedig, hogy az apró harcsákat, némelyik alig 10 cm. hosszú, szabadon árulják a piacon, föl-hívjuk a főszolgabírótság figyelmét, hogy az arra rendelt közegek által koboztassa el azokat. Továbbá, utasítsanak a halkofák arra, hogy ne a földön piszkos pokróczon, hanem asztalokon árulják a halat. A tisztaságra felügyelni különben az orvosok kötelessége.

— **Faapolás.** Már egy ízben rámutattunk ama érzékhiányra, mely a fák nem ápolásában csúcsosodik ki s akkor meglocsol-tatta, valószínűleg a bíró úr, a Kossuth-parki fákat. Azóta pedig ez a város közepébe állított zöld földnyelv olyan kopár lett, mintha már legalább is novemberben volnánk. Szomorú sorsban osztozik a város ház előtti fasor is. Akiknek kötelessége volna ezen fák ápolása, azok bizony megérdemelnének 25 — botot. A lekaszált fű árából is meg lehetne menteni a sok szép fa életét. Persze, ha az ember megmondja az igazat, hát rögtön kész a harag.

— **Mezőgazdasági kiállítás, Pozsony.** Pozsonyból jelentik nekünk, hogy Frigyes Főherczeg Ő csász. és Kir. Fensége, Széll Kálmán miniszterelnök, valamint Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter és a mezőgazdasági kiállítás Igazgatóságának kíséretében meglátogatta a Magyar királyi államvasutak géppálya vezér-ügynökségének kiállítását, ahol hosszabb ideig időzött és a bemutatott különböző fajtájú új szerkezetű mezőgazdasági gépek iránt a legmelegebb érdeklődést tanúsította. A Főherczeg többek között felemlítette, hogy az állami géppálya minden tekintetben kiváló gyártmányait, igen jól ismeri, mert uradalmi már évek hosszú sora óta kizárólag e gyárból szerzik be szükségletüket. A gépek szerkezetéről is csodálatra méltó tájékozottsággal beszélt a Főherczeg és különösen érdeklődött a kiállított legújabb szerkezetű gőzcsep-lőgép és utimozdony, továbbá a «Millennium» arató-géppármányok iránt. Megemlítendő itt, hogy a magyar királyi államvasutak géppálya az egyedüli gyár a kontinensen, amely aratógépek gyártására speciálisan be van rendezve és ezen gépeket nagyban előállítja. A «Millennium» kéveköti-aratógép különben is az első ily fajta gép, amely a kontinensen készül és szerkezetileg oly kitűnő, hogy hivatva van az amerikai hasonló gyártmányokat nemcsak a belföldről kiszorítani, hanem azoktól a kontinentális piacokat is elhódítani. Megelégedéssel vette tudomásul Ő Fensége, hogy az állami géppálynak, hazánk eme leghatalmasabb ipartelepének gyártmányai ma már nemcsak a belföldön dominálnak, hanem a magyar ipartermékek jó híret a messze külföldre is elvitték. A gyár mezőgazdasági gépeinek kivitele rohamosan emelkedik és ma már a Balkán államokon és Oroszországon kívül Franciaország és Olaszország is állandó piacza a gyártmányoknak. Érdeklődéssel hallgatta meg Ő Fensége azt is, hogy ez évben több gőzcsep-lőkészletet szállit a gyár Argentiniába és az orosz-kinai határvidekre is. Darányi földmívelésügyi miniszter pedig a Vezérügynökség jelen volt képviselőjétől felvilágosítást kért a gőzekek gyártásának ügyéről és örömmel vette tudomásul, hogy a magyar kir. államvasutak géppálya tanulóanyagait ez irányban már rég óta folytatja és így a magyar gőzekek gyártásának most már mi sem áll utáiban. Darányi miniszter erre hangsúlyozta a gőzekek gyártásának fontosságát, úgy a mezőgazdaság, mint pedig a hazai gépipar szempontjából és megelégedésének adott kifejezést, midőn a Vezérügynökség képviselője kijelentette, hogy a szükséges intézkedések már megtették az iránt is, hogy gőzekek külön e czélból alakítandó szövetkezetek részére gyártassanak, hogy a kisebb gazdák is bérszántás útján kihasználhassák a modern talajművelés nagy előnyeit. A Főherczeg távozásakor még az államgéppálya Vezérügynökség ki-

állításának izléses elrendezéséről is dicsérőleg nyilatkozott és a látottak felett újlag megelégedésének adott kifejezést. Az állami géppálya Vezérügynökségének kiállítását után Ő Fensége magas kíséretével a Fehér Miklós géppálya részvénytársaság nagyszabású külön pavillonjában elhelyezett kiállítását szemlélte meg, ahol a bemutatott különböző fajtájú tejjgazdasági gépek iránt élénken érdeklődött és különös tetszését nyerte el egy működésben bemutatott teljes tejjgazdasági berendezés. A Fehér gyár mintegy két év óta nagyban foglalkozik a fálusi tejszövetkezetek, magán-tejjgazdaságok és mintatehenészetek berendezésével. A tejjgazdaságok berendezéséhez szükséges fontosabb gépeket és eszközöket a legújabb rendszerek szerint legjobb minőségben gyártja és hozza forgalomba. Konstruktív előnyei folytán a czég által eladott «Melotte» rendszerű «Siegena» separatorok mindinkább terjednek Magyarországon és mind számosabb tejszövetkezet és magán-tejjgazdaság rendezi be telepét ezen tejjelőzőgépekkel. A Főherczeg a látottak felett itt is legmagasabb megelégedésének adott kifejezést.

Lely Péter 1653-ban egy arczképet festett egy lamaszkvertés fehér galléros, komoly tekintetű, gond szántotta arczú férfiról. Az a merev nézésű férfi maga egy időben a megtestesült angol alkotmány: Cromwell Olivér. Az ő jkorában Anglia a legnagyobb szellemeket adta a világnak, mint: John Pym, Lord Fairfax, Shakespeare, Milton. Akármit mondjanak is utóbbinak nagy egoszára, az «Elveszett paradicsomra», mégis az emberi szellem egyik igen hatalmas és megragadó alkotása. Igaz talán, a mit francia kritikusok mondanak, hogy ez az Ádám és Éva olyan vallási fejtegetésekbe bocsátkoznak, mintha az oxfordi theologiai fakultáson átjutottak volna a paradicsomba, de az angolok nemzeti büszkeségüknek tartják a szerencsétlen megvakult poétát s Carlyle maga úgy vézgi Burnsról szóló esszéjét, hogy ha Shakespearek és Miltonok nagy folyamokhoz hasonlóan hőmpölyögnek át a gondolatok országán, kedves és megragadó ez a kis forrás is, mert ez is elmés műve a természetnek és mellette pihenni jól esik. Miltonnak az arczképe is benne van a Nagy Képes Világtörténet, most megjelent 153. füzetében. A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyetemi tanár, ki egyúttal e kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára diszes félbőr-kötésben 16 korona; füzeteként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII., Üllői-út 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

Közgazdaság.

Közlemények

kertművelés és mezőgazdaságról*)

Mühle Vilmostól Temesvártól.

I.

A szemés vagy oltás.

A legjobb nemesítő módszer a szemés, vagyis a nemes szemek beoltása vadonczokba. Nemesítésre legjobb alanyok mindenkor a vadfajok (vadonczok), mivel ezek a fáknak tartós gyökereket és gyökértörkéket adnak, melyeken a nemesített fa a legbiztosabban terem.

A nemesítés (szemés) július elejétől július közepéig hajtószemre és július egész szeptember végéig alvószemre történik; a legjobb módszer az alvó szemre való nemesítés.

Június vagy július hóban kezdendő a vadonczok kitisztítása. A vadonczokat a szemés előtt legalább 2—3 héttel előbb meg kell tisztítani, visszanyesni és a szemésre előkészíteni, mivel a nyéses stb. által egy 8—12 napi nedvpangás áll be. A nemesítő galyak végeit szintén 10—14 nappal előbb kell levágni, hogy a neme-

*) A mai cikkel a praktikus- és luxus-kertművelés, valamint a mezőgazdaságra vonatkozó különböző közhasznú útmutatásokat és fejtegetéseket tartalmazó cikksorozatot kezdünk meg, mely cikkek egy régi és sok évi tapasztalattal bíró szakember — kinek magának is nagy tenyésztői vannak — tollából erednek és amelyeket minden kert és földbírtokos örömmel fog üdvözölni és hasznára fordítani.

A szerkesztőség.

sítő szemek a galyakon teljesen kifejlődjenek. Szemzés alkalmával legjobb a galy közepén álló szemeket kiválasztani, mivel a felső és alsó szemek a galyon nem oly jók. Az olytógalyak csak egészséges, erős hajtású anyatorzsról vágandók, még pedig legjobb korán reggel, mikor még minden friss. A galyak a levelek azonnali lenyese után vízbe vagy nedves mohába rakva árnyékos, hűvös helyre teendők.

A nemesítést csak az alannak sima, tiszta és mindenkor észak vagy keletre eső helyén eszközöljük, hogy a nap ne tűzhesen annyira a nemesített helyére. Fődolog: éles kés, sima vágás és jó sűrű kötés kötőzónáncsal, úgy, hogy csak a szem álljon szabadon és minden seb jól bekötöttessék, hogy levegő és eső ne érhesse.

Közönséges szemzésnél T vágást csinálunk, de ha a galyak erősek, hogy nagy szemek lesznek kivágva, akkor egy + vágást csinálunk; utóbbit azonban különösen jól kell bekötni, hogy a leoldott héj mindig jól be legyen kötve.

4-6 hét után, ha észreveszük, hogy a fa héja a kötés között kinő, egy második lazább kötéssel alkalmazunk. Ha a szem nem nőtt hozzá, úgy egy második utónemesítést csinálunk, de új szem mindig az első alatt oltandó be. Alvószemeken nemesített szemzések jövő őszig változatlanul maradnak, a midőn a kötés eltávolítandó és a vadoncok a nemes szem fölött néhány centiméterrel visszanyesendők.

Anyakönyvi bejegyzések.

1902. szeptember 6-tól 13-ig.

Születések:

Füri András, Mészáros fiú halva született, Bođa Magdolna, Bugyi András, Kató Anna, Hajdú Márton, Csányi János, Máté Mária, Kútai Ilona, Gyovai Mária, Sebestyén Henrik, Drótos Mária, Nagy Mihály, Szénási Rozália, Móczár Mihály, Csenki István, Ötvös Pál, Turi Mária, Vincze Lajos.

Eljegyzések:

Balog Imre Hajdú Juliánával, Hubert János Pintér Erzsébettel, Vincze János Boros Franciskával, Forgó Mihály Balásza Máriával.

Házasságkötés:

Kis Iános Varga Máriával.

Halálozások:

Kása Lajos 15 napos bélhurut, Mészáros fiú halva született, Bózsik Teréz 18 éves tüdőgümőkór, Hatvani Rókus 25 napos veleszületett gyengeség, Szórfi András 9 hónapos bélhurut, Palásti István 6 éves görcsök, Dányi László 63 éves guttaütés, Ornyik Lajos 9 éves vörheny, Sinkó Franciska 16 hónapos bélhurut, Eke Viktor 16 éves tüdőgümőkór.

Felelős szerkesztő: **Eder János.**
Társ-szerkesztő: **Holló Adolf.**
Kiadólaptulajdonos: **Weisz Márk.**

Az augusztus hó 14-én tartott lawn-tennisz mulatságon egy fekete gallér selyem pántokkal diszitve, elcseséltetett. A helyében ott maradt gallér Bozó Mihálynél átvehető.

TAN-

KÖNYVEK.

Polgári fiú-, polgári leány- és elemi iskolai tankönyvek, a legújabb kiadásúak csakis

WEISZ MÁRK

könyvkereskedésében kaphatók a lehető legjutányosabb árban. Író- és rajzszerek a legdúsabb választékban szintén itt kaphatók a legjutányosabb árban.

Első kézből legjobban vásárol.

Magyarország legnagyobb hangszergyára.

STOWASSER J.

cs. és kir. udvari hangszergyáros, a cs. és kir. közös és a m. kir. honvéd hadsereg szállítója

Budapest, II., Lánchíd-utca 5. szám.

Legnagyobb választék az összes hangszerekben.

Hegedűk, gordonkák, bőgők, fuvolák, klarinetek, trombiták, cimbalmok.

Saját találmányú **TÁROGATÓK** 30 frttól feljebb

iskola és zongorakiséret ingyen.

HARMONIKÁK legjobb elpusztíthatlan hangokkal. *Különlegesség:* acélhangú hangverseny-harmonikák, saját minták.

Teljes zenekar felszerelések

a legjutányosabb árban előnyös feltételek mellett.

Képes árjegyzékek

és pedig külön-külön a) hangszerekről, b) harmoniumokról, c) harmonikákról **ingyen és bérmentve.**

PÉNZ -

— kölcsönök leggyorsabb és legolcsóbb eszközlése —

házakra, földekre

4 1/2%-os kamat mellett **50 évre is.** Kizárólag

utólagos jutalék-fizetés ellenében,

ugyszintén **köz- és magántisztviselőknek, katonatiszteknek, kereskedőknek, iparosoknak** és minden hitelképes egyénnek discreten eszközöl hitelt

Somogyi bankiroda
bej. czég.

Budapest. VI. ker., Próféta-utca 5.
(Válaszbélyeg csatolandó.)

Clayton & Shuttleworth Váci-körút Budapest 63. sz. mezőgazdasági gépgyárosok által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak.

Locomobil és gőzcsepplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 loerőig. számmarkázatok, konkolyozók, kaszáló- és traktórgépek, szénnyújtók, boronák

Columbia-Dill legjobb sorvetőgépek, szecskavágók, répvágók, kukoricza-traktórok, daráló, őrlő-malmok, egyetemes acél-ékek.

3- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzék kint és nálra ingyen bérmentve kérésre.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és csepplőgép-gyára.